

# Plan wynikowy do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

I semestr =

| Temat                        | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                         | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Uczeń potrafi:               |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 1. Życie społeczne           |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 1. Człowiek w społeczeństwie | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać podstawowe potrzeby człowieka;</li> <li>- wymienić osoby (podmioty, instytucje), które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</li> <li>- podać przykłady ról społecznych;</li> <li>- wskazać przykłady norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka;</li> <li>- podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki;</li> <li>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania dotyczące odgrywania ról dziecka i ucznia;</li> <li>- wskazać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przyporządkować wskazane potrzeby do właściwych kategorii;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a potrzebami społecznymi;</li> <li>- wyduńczyć znaczenie słowa socjalizacja;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina;</li> <li>- porównać społeczne oczekiwania dotyczące ról dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela;</li> <li>- podać przykłady konfliktów ról społecznych;</li> <li>- wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać zależności zachodzące między procesem zaspokajania podstawowych potrzeb człowieka a rozwojem jednostki w społeczeństwie;</li> <li>- przedstawić czynniki mające decydujący wpływ na samocennę człowieka;</li> <li>- przyporządkować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii;</li> <li>- przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w środowisku rówieśniczym;</li> <li>- dokonać autorefleksji polegającej na wskazaniu własnych mocnych i słabych stron;</li> <li>- na wybranych przykładach (teksty, ilustracje) omówić konkretny konflikt ról społecznych i wskazać możliwe formy jego rozwiązania;</li> <li>- wskazać przyuczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych, w tym norm obyczajowych i prawnych;</li> </ul> |
|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przewidzieć konsekwencje niezaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica między normami formalnymi a nieformalnymi;</li> <li>- dokonać analizy sytuacji, w której doszło do konfliktu ról społecznych (wskazać przyuczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu);</li> <li>- omówić kwestię przestrzegania norm społecznych we własnym środowisku (ocena zjawiska, dostarczenie problemów i zagrożeń, wskazanie przyuczyny i konsekwencji).</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                             |

Beata Szwarc

# Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                            | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                   | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń potrafi:                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 2. Grupy społeczne               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady grup społecznych;</li> <li>- wskazać przykłady konfliktów społecznych;</li> <li>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe cechy grup społecznych;</li> <li>- określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska;</li> <li>- wymienić grupy społeczne, do których należy;</li> <li>- wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej;</li> <li>- podać przykłady postaw i zachowań jednostek wobec konfliktu;</li> <li>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zdefiniować poszczególne rodzaje grup społecznych;</li> <li>- wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania typowe dla społeczności uczniowskiej;</li> <li>- podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie;</li> <li>- podać zasady efektywnej współpracy;</li> <li>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu;</li> <li>- omówić typowe sposoby rozwiązywania konfliktów;</li> <li>- wymienić warunki przeprowadzenia skutecznych negocjacji.</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przyporządkować wskazane cechy do podanych grup społecznych;</li> <li>- rozpoznać sytuację, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie;</li> <li>- porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej;</li> <li>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony;</li> <li>- uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.</li> </ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;</li> <li>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej (wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne; zaproponować sposoby rozwiązywania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania).</li> </ul>                                                                  |
| 3. Komunikacja i autoprezentacja | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji;</li> <li>- odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu;</li> <li>- podać przykłady sytuacji, w których młodzy członkowie powinni zachować się asertywnie (zachować dystans, sprzeciwić się).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe formy komunikacji;</li> <li>- podać przykłady komunikatów niewerbalnych;</li> <li>- wskazać czynniki utrudniające wystąpienia publiczne;</li> <li>- wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej;</li> </ul>                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od przekazu niewerbalnego;</li> <li>- wyłuszczyć, jaką funkcję w porozumiewaniu się pełni komunikacja niewerbalna;</li> <li>- wskazać nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu;</li> <li>- wymienić zasady, których należy przestrzegać w czasie wystąpień publicznych;</li> <li>- zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w trakcie wystąpienia na forum klasy;</li> <li>- wskazać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odczytać znaczenie komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych;</li> <li>- zastosować wybrane komunikaty niewerbalne podczas wystąpienia publicznego;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji;</li> <li>- wskazać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji;</li> <li>- stosować w praktyce zasady zachowania asertywnego.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy (wykorzystać środki perswazyjne, przejawy i formy manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne);</li> <li>- dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne;</li> <li>- zaplanować i przeprowadzić akcję społeczną promującą postawy asertywne i zasady zachowania asertywnego.</li> </ul> |

## Wymagania na poszczególne oceny

| Wymagania na poszczególne oceny |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temat                           | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 4. Życie rodzinne               | <ul style="list-style-type: none"><li>– podać przykłady więzi łączących członków rodziny;</li><li>– wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny (dzieci, rodziców).</li></ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić cechy rodziny rozumianej jako mała grupa społeczna;</li><li>– wskazać potrzeby młodych ludzi, które są zaspokajane głównie w rodzinie;</li><li>– wymienić rodzaje współczesnych rodzin;</li><li>– podać podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie;</li><li>– wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne;</li><li>– omówić podstawowe problemy zarządzające funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka;</li><li>– wymienić najważniejsze funkcje rodziny;</li><li>– porównać cechy rodzin różnego typu;</li><li>– wskazać czynniki sprzyjające zacieśnianiu się więzi rodzinnych;</li><li>– wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji ich zadań oraz formy pomocy rodzinie.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wskazać przykłady realizowania przez rodzinę poszczególnych zadań;</li><li>– omówić sytuację, w których rodzina niewłaściwie realizuje swoje funkcje;</li><li>– wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji;</li><li>– wskazać zależności zachodzące pomiędzy uznawanym systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.</li></ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>– zaplanować i zrealizować projekt społeczny propagujący wybrane wartości kształtujące życie rodzinne;</li><li>– zaplanować i przeprowadzić akcję propagującą wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.</li></ul> |
| 5. Edukacja i praca             | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić podstawowe zadania szkoły;</li><li>– wyodrębnić poszczególne typy szkół tworzących strukturę systemu edukacji w Polsce;</li><li>– wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów;</li><li>– wskazać osoby, u których można szukać pomocy w wypadku naruszenia praw ucznia.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić funkcje, które pełni szkoła;</li><li>– odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa;</li><li>– przedstawić różne możliwości kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej;</li><li>– określić, kto tworzy samorząd szkoły;</li><li>– wymienić formy organizacji życia szkolnego.</li></ul>                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić działania, dzięki którym szkoła realizuje swoje poszczególne funkcje;</li><li>– przedstawić wady i zalety wyboru konkretnego typu szkoły na poszczególnych etapach edukacji;</li><li>– zaplanować swoją dalszą edukację z uwzględnieniem przyszłej aktywności zawodowej (preferencji zawodowych);</li><li>– wskazać przykłady naruszenia praw ucznia.</li></ul>   | <ul style="list-style-type: none"><li>– ustalić hierarchię funkcji szkoły;</li><li>– określić, jaki wpływ na rozwój młodego człowieka wywiera szkoła;</li><li>– wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy;</li><li>– wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego;</li><li>– ocenić pracę samorządu szkolnego i wymienić podejmowane przez niego działania;</li><li>– ocenić swój udział w pracach samorządu szkolnego.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wspólnie z rówieśnikami zorganizować akcję propagującą ideę samorządności uczniowskiej;</li><li>– przeprowadzić akcję mającą na celu poinformowanie uczniów o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.</li></ul>                            |

| Wymagania na poszczególne oceny |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temat                           | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|                                 | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 6. Ekonomia na co dzień         | <ul style="list-style-type: none"> <li>odróżnić dochody rodziny od wydatków;</li> <li>wskazać podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego;</li> <li>wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;</li> <li>wyliczyć źródła dochodów gospodarstwa domowego;</li> <li>podać przykłady łamania praw konsumenta;</li> <li>wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenić, czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany;</li> <li>wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym;</li> <li>opisać strukturę typowego budżetu domowego;</li> <li>napisać reklamację;</li> <li>wskazać instytucje chroniące prawa konsumenta;</li> <li>wymienić podstawowe zasady, którym powinien kierować się świadomy konsument.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>zaplaniować działania służące ograniczeniu wydatków w budżecie domowym;</li> <li>wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.</li> <li>ocenić wybraną ofertę handlową (przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność).</li> </ul>                       |
| Podsumowanie i test             |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| II. Prawo i prawa człowieka     |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| I. Prawa człowieka              | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady praw przysługujących dzieciom;</li> <li>podać przykłady praw i wolności człowieka</li> </ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka;</li> <li>podać, kto i kiedy uchwalił Powszechną deklarację praw człowieka;</li> <li>określić, kto i kiedy uchwalił Konwencję praw dziecka;</li> <li>podać przykłady łamania praw dziecka;</li> <li>omówić działalność UNICEF-u.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić cechy praw i wolności człowieka;</li> <li>wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie Powszechnej deklaracji praw człowieka;</li> <li>wymienić prawa zawarte w Konwencji praw dziecka;</li> <li>rozwinąć skrót UNICEF.</li> </ul>                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka;</li> <li>wyjaśnić, co oznaczają poszczególne cechy praw i wolności człowieka.</li> <li>wyjaśnić, w jaki sposób młodzież może włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF;</li> <li>zaprezentować wybraną formę aktywności UNICEF-u.</li> </ul>                             |
| 2. Katalog praw człowieka       | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności.</li> </ul>                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;</li> <li>wskazać prawa i wolności osobiste, polityczne, społeczne, kulturalne i ekonomiczne zagwarantowane w Konstytucji RP.</li> </ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawić, na czym polega różnica między prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;</li> <li>wyjaśnić znaczenie pojęć: nieetykalność, osobiście, równość wobec prawa, petycja, dane osobowe.</li> </ul>                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać różnicę między prawami a wolnościami człowieka;</li> <li>uzasadnić, że korzystanie z praw i wolności politycznych umożliwia obywatelom wpływanie na losy państwa i społeczności lokalnej;</li> <li>wyjaśnić zależności między przestrzeganiem praw i wolności politycznych a funkcjonowaniem państwa demokratycznego.</li> </ul> |

Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                        | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                 | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                          | celująca                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń potrafi:               |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 3. Ochrona praw człowieka    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie;</li> <li>- wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;</li> <li>- wskazać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka;</li> <li>- omówić działania podejmowane przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka;</li> <li>- wymienić przykłady łamania praw człowieka;</li> <li>- wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których zostały złamane prawa człowieka.</li> </ul>                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach Południa i krajach Północy;</li> <li>- ocenić poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce i uzasadnić swoją opinię.</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenić poziom ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata;</li> <li>- zaprezentować działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.</li> </ul> |
| 4. Bezpieczeństwo nieleńnich | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady zagrożeń wynikających z przebywania w cyberprzestrzeni;</li> <li>- podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kto w świetle polskiego prawa jest nieleńnikiem;</li> <li>- wymienić podstawowe zasady określające odpowiedzialność prawną nieleńnich;</li> <li>- podać korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu;</li> <li>- wskazać formy cyberprzemocy;</li> </ul>                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu;</li> <li>- przedstawić wady i zalety dyskusji na forach internetowych i portalach społecznościowych.</li> </ul>                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jak skutecznie można się bronić przed cyberprzemocą.</li> </ul>                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować i zrealizować akcję promującą wśród rówieśników zasady bezpiecznego korzystania z internetu.</li> </ul>                                                                                           |
| 5. Służby ochrony prawa      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać przykłady działań policji;</li> <li>- wymienić służby porządkowe inne niż policja;</li> <li>- podać przykłady działań straży miejskiej.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać główne zadania policji;</li> <li>- wymienić główne prawa przysługujące policjantom;</li> <li>- wskazać prawa przysługujące nieleńnikom w kontakcie z policjantem;</li> <li>- wymienić rodzaje służb mundurowych w Polsce;</li> <li>- odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zadania służb mundurowych działających w Polsce;</li> <li>- wskazać główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym;</li> <li>- uzasadnić konieczność zaszczepienia się z przysługującymi obywatelom prawami;</li> <li>- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy, gdy dochodzi do przemocy domowej;</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić konieczność odpowiedniej reakcji w sytuacji, w której dochodzi do przemocy domowej lub przemocy w grupie rówieśniczej;</li> <li>- zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować i zrealizować akcję propagującą formy i metody przeciwdziałania przemocy domowej, przemocy w grupie rówieśniczej lub przemocy w szkole.</li> </ul>                                                |

Podsumowanie i test

| Wymagania na poszczególne oceny       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temat                                 | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Uczeń potrafi:                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| III. Społeczność lokalna i regionalna |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 1. Czym jest samorząd?                | <ul style="list-style-type: none"><li>- określić, kto tworzy samorząd uczniowski;</li><li>- podać przykłady działań samorządu uczniowskiego;</li><li>- wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego;</li><li>- podać nazwy gminy, powiatu i województwa, w których mieszka.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce;</li><li>- podać przykłady samorządów zawodowych;</li><li>- wskazać przykłady działań samorządu terytorialnego;</li><li>- odszukać na mapie województwo, w którym mieszka;</li><li>- opisać herb miejscowości, w której mieszka;</li><li>- odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w gminie, której jest mieszkańcem.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe;</li><li>- wytłumaczyć, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy;</li><li>- wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce;</li><li>- określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka;</li><li>- opisać herb województwa, w którym mieszka;</li><li>- podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w jego gminie.</li></ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>- uzasadnić konieczność angażowania się w życie lokalnej społeczności;</li><li>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny;</li><li>- wytłumaczyć, czym się różni gmina wiejska od gmin miejsko-wiejskiej i miejskiej;</li><li>- wymienić organy państwa, które mogą ingerować w działania władz samorządowych.</li></ul>                                                                                                                                                                                  |
| 2. Samorząd gminy                     | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić organy gminy, w której mieszka;</li><li>- podać przykłady spraw zabieganych w urzędzie gminy;</li><li>- określić, gdzie znajduje się najbliższy urząd gminy.</li></ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić podstawowe zadania gminy;</li><li>- wskazać różnice między organami uchwalodawczymi i wykonawczymi gminy;</li><li>- omówić sposób wyłaniania władz gminy;</li><li>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.</li></ul>                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwalodawczych i wykonawczych gminy;</li><li>- omówić zasady przeprowadzania wyborów do gminnych organów władzy;</li><li>- podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy;</li><li>- wymienić źródła finansowania gminy;</li><li>- podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy;</li><li>- wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski;</li><li>- wyszukać informacje na temat przedsięwzięć realizowanych przez młodzieżowe rady gminy lub miasta.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- przyporządkować do gmin działające w nich organy;</li><li>- zinterpretować przepisy dotyczące referendum gminnego;</li><li>- wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki z funduszy unijnych;</li><li>- uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność gminnych organów władzy;</li><li>- wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;</li><li>- podać przykłady inicjatyw młodzieżowej rady gminy.</li></ul> |
|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw finansowanych z budżetów obywatelskich;</li><li>- przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy;</li><li>- uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy;</li><li>- przygotować akcję promującą na forum szkoły idącą młodzieżowej rady gminy;</li><li>- zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy (wykres, tabela, procentacja multimediów).</li></ul>                                                                                                         |

| Temat                           | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                   | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                      | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Uczeń potrafi:                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 3. Powiat i województwo         | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić organy powiatu i województwa;</li> <li>podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim;</li> <li>określić, gdzie mają siedziby władze powiatu i województwa, w których mieszka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić podstawowe zadania realizowane przez samorząd powiatowy i samorząd wojewódzki;</li> <li>wskazać najważniejsze różnice występujące między organami uchwalodawczymi i wykonawczymi działającymi w ramach powiatu i województwa;</li> <li>omówić procedurę wyłaniania organów władzy w powiecie i w województwie;</li> <li>podać przykłady spraw, które mogą zostać rozstrzygnięte przez głosowanie obywateli w referendum lokalnym.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwalodawczych i wykonawczych działających w powiecie i w województwie;</li> <li>zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwalodawczych powiatu i województwa.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>porównać strukturę władz gminy, powiatu i województwa oraz sposób ich powoływania.</li> <li>przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa;</li> <li>zaprezentować najważniejsze informacje dotyczące powiatu lub województwa, w których mieszka (historia, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w dziejach danego regionu).</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 4. Obywatele a organy samorządu | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;</li> <li>odszukać strony internetowe najbliższych urzędów: urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego.</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;</li> <li>podać podstawowe zasady etycznego postępowania urzędników administracji publicznej;</li> <li>wyjaśnić znaczenie pojęcia korupcja;</li> <li>wymienić prawa przysługujące obywatelowi w urzędzie;</li> <li>wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.</li> </ul>                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>znaleźć i odczytać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej;</li> <li>wyjaśnić, jakiego rodzaju informacje są zamieszczane w BIP;</li> <li>wskazać przykłady łamania praw obywateli w urzędzie.</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, dlaczego urzędnicy administracji publicznej mają obowiązek przestrzegania zasad etycznego postępowania;</li> <li>wskazać działania, które może podjąć obywatel w sytuacji, w której doszło do łamania jego praw w urzędzie;</li> <li>wyjaśnić, jakie znaczenie ma aktywność obywatelska dla prawidłowego funkcjonowania władz samorządowych i dla rozwoju lokalnej społeczności;</li> <li>zaprezentować strukturę organizacyjną określającą działania najbliższego urzędu gminy.</li> <li>zaplanować i zrealizować kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji (przeciwdziałającą zjawisku korupcji, nepotyzmu);</li> <li>wziąć udział w dyskusji na temat przyczyn i skutków korupcji i nepotyzmu w życiu publicznym;</li> <li>obmyślić i zaprezentować propozycję inicjatywy, której realizacja mogłaby zostać sfinansowana ze środków zagwarantowanych w ramach budżetu obywatelskiego.</li> </ul> |
| Podsumowanie i test             |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

# Wymagania na poszczególne oceny

| Temat | dopuszczająca | dostateczna | dobra | bardzo dobra | celująca |
|-------|---------------|-------------|-------|--------------|----------|
|-------|---------------|-------------|-------|--------------|----------|

Uczeń potrafi:

## IV. Wspólnota narodowa

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Naród i ojczyzna          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać przykładowe elementy polskiego dziedzictwa narodowego;</li> <li>- wyjaśnić, jakie więzi łączą członków polskiej wspólnoty narodowej;</li> <li>- wymienić polskie symbole narodowe;</li> <li>- podać nazwę kraju ojczystego i własnej małej ojczyzny;</li> <li>- wskazać daty Narodowego Święta Niepodległości i Święta Narodowego Trzeciego Maja.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową;</li> <li>- wyjaśnić znaczenie pojęcia ojczyzny;</li> <li>- opisać polskie symbole narodowe;</li> <li>- wskazać, kiedy używa się polskich symboli narodowych;</li> <li>- wymienić najważniejsze polskie święta narodowe;</li> <li>- przedstawić zasady właściwego zachowania w trakcie uroczystości państwowych i narodowych, a także wobec symboli narodowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną;</li> <li>- wyłuszczyć, jakie znaczenie dla współczesnego młodszego człowieka ma tożsamość narodowa;</li> <li>- przedstawić historię polskich symboli narodowych;</li> <li>- wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić tezę, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób dzięki Polski ukształtowały polską tożsamość narodową;</li> <li>- przyporządkować do święt narodowych odpowiadające im wydarzenia historyczne;</li> <li>- przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych i narodowych;</li> <li>- wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w zachowaniu polskiej tożsamości narodowej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jak i dlaczego na przestrzeni wieków zmieniały się polskie symbole narodowe;</li> <li>- przedstawić wybrane problemy etniczny lub narodowy współczesnego świata;</li> <li>- zaprezentować wybrane elementy polskiego dziedzictwa narodowego;</li> <li>- przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające komunikację między różnymi grupami etnicznymi i narodowymi.</li> </ul> |
| 2. Obywatelstwo i narodowość | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;</li> <li>- podać przykłady cnot i wartości obywatelskich;</li> <li>- wymienić najważniejszych Polaków żyjących w XX i XXI wieku.</li> </ul>                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać różnicę w znaczeniu pojęć narodowość i obywatelstwo;</li> <li>- omówić więzi łączące obywatela i państwo;</li> <li>- wymienić sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi;</li> <li>- wymienić cechy dobrego obywatela.</li> </ul>                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omówić różne sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością;</li> <li>- wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;</li> <li>- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie się więzi narodowych.</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać różne sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</li> <li>- uzasadnić konieczność pielęgnowania cnot i wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym;</li> <li>- przedstawić konsekwencje odrzucenia wartości obywatelskich w życiu publicznym.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować postać będącą wzorem obywatela polskiego i uzasadnić swój wybór, odwołując się do cnot, postaw, działań, osiągnięć przedstawianej osoby.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                        |
| 3. Postawa patriotyczna      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz ojczyzny;</li> <li>- podać przykłady postaw patriotycznych prezentowanych przez współczesną młodzież.</li> </ul>                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić znaczenie pojęcia patriotyzm;</li> <li>- wskazać przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić konieczność zachowywania patriotyzmu we współczesnym świecie;</li> <li>- porównać postawy patriotyczne prezentowane dawniej i współcześnie.</li> </ul>                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać zalety i wady postaw będących przejawami patriotyzmu gospodarczego;</li> <li>- wymienić zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowania.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować i zrealizować w szkole akcję propagującą postawy patriotyczne;</li> <li>- uczestniczyć w działaniach na rzecz lokalnej społeczności.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                               |

II  
sewulstr =

| Wymagania na poszczególne oceny  |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temat                            | dopuszczająca                                                                                                                                        | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Uczeń potrafi:                   |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 4. Problemy współczesnego świata | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić konkretne przejawy globalizacji;</li><li>– podać przykłady pomocy humanitarnej.</li></ul>           | <ul style="list-style-type: none"><li>– wskazać na mapie wybrane państwa bogatej Północy i biednego Południa;</li><li>– wyjaśnić, na czym polega różnica między państwami bogatej Północy i biednego Południa;</li><li>– wskazać przejawy globalizacji ekonomicznej i kulturowej widoczne we współczesnym świecie.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– podać przykłady dowodzące istnienia dysproporcji rozwojowej między państwami biednego Południa i bogatej Północy;</li><li>– wskazać przykłady zależności ekonomicznych zachodzących między państwami Północy i Południa;</li><li>– uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</li></ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>– wskazać przykłady dysproporcji rozwojowych istniejących we współczesnym świecie;</li><li>– wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji;</li><li>– wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna;</li><li>– wyjaśnić, czym jest grupa G7.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– zaprezentować informacje dotyczące działalności wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;</li><li>– aktywnie uczestniczyć w debacie dotyczącej sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznośonom zamieszkującym kraje biednego Południa (z wykorzystaniem odpowiednich argumentów i kontrargumentów);</li><li>– przedstawić najistotniejsze problemy, z którymi boryka się wybrane państwo zaliczane do biednego Południa.</li></ul> |
| 5. Konflikty zbrojne na świecie  | <ul style="list-style-type: none"><li>– wskazać przykłady działań terrorystycznych;</li><li>– podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– podać przykłady działań mających na celu zwalczanie terroryzmu;</li><li>– wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.</li></ul>                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>– przedstawić najistotniejsze przykłady współczesnych konfliktów międzynarodowych;</li><li>– wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie i uzasadnić konieczność zwalczania działalności terrorystycznej;</li><li>– wyjaśnić, czym jest ludobójstwo, i wskazać jego przykłady znane z XX-wiecznej historii świata.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić różne formy terroryzmu;</li><li>– wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</li></ul>                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>– zaprezentować informacje dotyczące wybranego konfliktu międzynarodowego (lokalizacja konfliktu, strony konfliktu, przykłady i formy konfliktu, sposoby rozwiązywania sporu).</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

#### Podsumowanie i test

Zastrzegam prawo dokonywania zmian, jeśli chodzi o termin realizacji zadań. Podtyktowane jest to odbywającymi się wyćieczkami przedmiotowymi czy istotnymi przyczynami niezależnymi od nauczyciela.

Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                     | dopuszczająca                                                                                                                                                                                      | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | celująca                                                                                                                                                             |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Mniejszości i migranci | <ul style="list-style-type: none"><li>- wskazać mniejszości etniczne i narodowe żyjące we współczesnej Polsce;</li><li>- wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce;</li><li>- wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>Polonia</i>,</li><li>- odczytać przedstawioną na mapie informację, gdzie w Polsce znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych;</li><li>- odczytać z mapy informację o tym, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne oraz wskazać społeczność lokalną posługującą się językiem regionalnym;</li><li>- wyjaśnić, na czym polega różnica między mniejszościami narodowymi i etnicznymi a innymi grupami cudzoziemców zamieszkujących terytorium Polski;</li><li>- wskazać różnicę w znaczeniu następujących terminów: <i>migranci</i> i <i>uchodźcy</i>;</li><li>- wymienić podstawowe prawa przysługujące w Polsce ludziom, którym przyznano status uchodźcy;</li><li>- wytłumaczyć, jakie związki łączą Polonię na całym świecie z krajem macierzystym.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną;</li><li>- wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną;</li><li>- wskazać główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii;</li><li>- uzasadnić konieczność zastosowania szczególnej ochrony prawnej wobec mniejszości narodowych i etnicznych.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>- zaprezentować historię, kulturę i formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej żyjącej w Polsce.</li></ul> |

# Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                               | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                        | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń potrafi:                      |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 1. Państwo i demokracja             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady działań władzy państwowej;</li> <li>- wymienić podstawowe cechy państwa;</li> <li>- wymienić nazwy współczesnych ustrojów politycznych (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne;</li> <li>- wymienić podstawowe funkcje państwa;</li> <li>- podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa;</li> <li>- wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od demokracji pośredniej;</li> <li>- wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny;</li> <li>- wskazać podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu;</li> <li>- przyporządkować konkretne działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.</li> </ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej;</li> <li>- wskazać na mapie Europy monarchie i republiki;</li> <li>- podać przykłady współczesnych państw autorytarnych;</li> <li>- wymienić przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omówić sytuację człowieka w państwie totalitarnym;</li> <li>- porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz w państwach autorytarnym i totalitarnym.</li> </ul>                                                                                                                                      |
| 2. Polska państwem demokracją       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne rodzaje władzy państwowej;</li> <li>- wskazać organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce;</li> <li>- podać nazwę polskiej ustawy zasadniczej.</li> </ul>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polegają zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy;</li> <li>- wskazać źródła powszechnie obowiązującego w Polsce prawa;</li> <li>- wymienić najistotniejsze cechy Konstytucji RP.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rozdziały Konstytucji RP;</li> <li>- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny;</li> <li>- wytłumaczyć, czym jest preambuła;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polegają zasady pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa;</li> <li>- wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji RP;</li> <li>- odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wyborczych kwestii;</li> <li>- wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe;</li> <li>- dokonać interpretacji przepisu z Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego;</li> <li>- przedstawić główne zasady określające procedurę nowelizacji Konstytucji RP.</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego i państwa prawa tworzą fundament ustroju demokratycznego;</li> <li>- wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów;</li> <li>- przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</li> </ul> |

# Wymagania na poszczególne oceny

| temat                         | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. Sejm i senat               | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić organy władzy ustawodawczej;</li><li>– wskazać główną funkcję sejmu i senatu;</li><li>– określić, kto zasiada w sejmie i senacie;</li><li>– podać zasadę określającą sposób wyłaniania składu sejmu i senatu;</li><li>– wskazać przykład partii politycznej działającej w Polsce.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– określić, z ilu parlamentarzystów składa się sejm, a z ilu – senat;</li><li>– wymienić najważniejsze kompetencje sejmu i senatu;</li><li>– wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa;</li><li>– wytłumaczyć, w jaki sposób podejmowane są decyzje w sejmie i senacie;</li><li>– podać zasady określające organizację i przebieg wyborów do sejmu i senatu;</li><li>– wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w sejmie bieżącej kadencji.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– określić, kto zasiada w Zgromadzeniu Narodowym;</li><li>– wskazać przykład sytuacji, w której sejm i senat obradują wspólnie jako Zgromadzenie Narodowe;</li><li>– wyjaśnić znaczenie pojęcia immunitet;</li><li>– wymienić główne etapy procesu ustawodawczego;</li><li>– wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej;</li></ul>                  | <ul style="list-style-type: none"><li>– porównać zasady określające przebieg wyborów do sejmu i senatu;</li><li>– porównać rolę odgrywane przez sejm i senat w procesie ustawodawczym;</li><li>– wytłumaczyć, jaką rolę w procesie ustawodawczym odgrywa prezydent;</li><li>– wyjaśnić znaczenie pojęć: mandat, komisje sejmowe, prezydium sejmu, Konwent Seniorów;</li><li>– wytłumaczyć, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywny udział obywateli w wyborach wyłaniających organy władzy;</li><li>– wskazać najważniejsze konsekwencje, jakie wynikają dla państwa i społeczeństwa z niskiej frekwencji wyborczej.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– zaprezentować wybraną polską partię polityczną (struktura organizacyjna, program, działalność, wartości).</li></ul>                                                                                                               |
| 4. Prezydent i Rada Ministrów | <ul style="list-style-type: none"><li>– wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</li><li>– podać imiona i nazwiska urzędującej głowy państwa oraz prezesa Rady Ministrów;</li><li>– określić sposób powoływania prezydenta;</li><li>– wymienić przykładowe uprawnienia prezydenta.</li></ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>– przedstawić główne zasady określające przebieg wyborów prezydenckich;</li><li>– wymienić podstawowe kompetencje prezydenta;</li><li>– wskazać podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>– podzielić kompetencje prezydenta na te dotyczące polityki wewnętrznej i te związane z prowadzeniem polityki zagranicznej;</li><li>– omówić główne zasady określające przebieg procedury formowania Rady Ministrów;</li><li>– przedstawić podstawowe fakty związane z życiorysami politycznymi urzędujących aktualnie prezydenta oraz prezesa Rady Ministrów.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna sejmu nad Radą Ministrów;</li><li>– wytłumaczyć, na czym polega zasada kontrasygnaty;</li><li>– przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw;</li><li>– wymienić polskich prezydentów urzędujących po 1989 r.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>– zaprezentować zadania i zakres działań wybranego ministerstwa;</li><li>– na podstawie zgromadzonych informacji wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</li></ul> |

Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                       | dopuszczająca                                                                                                                                                       | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń potrafi:              |                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 5. Sądy i trybunały         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podać przykłady spraw, z którymi obywatel może zwrócić się do sądu;</li> <li>– wymienić rodzaje sądów w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienić główne zasady określające przebieg postępowania sądowego;</li> <li>– podać nazwy trybunałów działających w Polsce;</li> <li>– wskazać główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;</li> <li>– wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wytłumaczyć, na czym polega zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego;</li> <li>– omówić główne zasady określające przebieg postępowania sądowego;</li> <li>– wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów;</li> <li>– wytłumaczyć, na czym polega zasada niezależności sędziów;</li> <li>– wyjaśnić, jaką rolę odgrywają sędziowie w procesie sądowym.</li> </ul>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienić zasady gwarantujące niezależność sędziów;</li> <li>– wytłumaczyć, w jaki sposób realizowana jest w Polsce zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego;</li> <li>– wymienić strony cywilnego i karnego postępowania sądowego;</li> <li>– wyjaśnić, jaką rolę odgrywają Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu w polskim systemie prawnym oraz w jaki sposób przyczyniają się one do zachowania zasady państwa prawa.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omówić hierarchię sądów w Polsce;</li> <li>– zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego;</li> <li>– uzasadnić swoją opinię na temat roli ławników w procesie sądowym (zbudować argumenty i kontrargumenty).</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 6. Organizacje obywatelskie | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podać przykłady organizacji pozarządowych;</li> <li>– wskazać przykłady działań wolontariatu;</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się;</li> <li>– odszukać informacje dotyczące stowarzyszeń i fundacji działających w środowisku lokalnym;</li> <li>– podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe;</li> <li>– wymienić cechy wolontariatu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić znaczenie pojęć <i>fundacja</i> i <i>stowarzyszenie</i>;</li> <li>– wytłumaczyć, jaką rolę odgrywa związek zawodowy;</li> <li>– uzasadnić konieczność angażowania się obywateli w działania organizacji pozarządowych;</li> <li>– przedstawić korzyści wynikające z pracy wolontariackiej;</li> <li>– wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wytłumaczyć, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się;</li> <li>– omówić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;</li> <li>– wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.</li> </ul>                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– uczestniczyć w pracach wolontariackich lub działaniach organizacji pozarządowych mających na celu pomoc ludziom potrzebującym lub wsparcie rozwoju społeczności lokalnej;</li> <li>– przygotować prezentację dotyczącą wybranej organizacji pozarządowej (misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska lokalnego);</li> <li>– przedstawić historię NSZZ „Solidarność” i znaczenie tego związku zawodowego dla polskiej demokracji;</li> <li>– zaplanować działalność i opracować strukturę organizacyjną wymyślonego stowarzyszenia.</li> </ul> |

Wymagania na poszczególne oceny

| Temat                         | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                              | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń potrafi:                |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 7. Media i opinia publiczna   | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić rodzaje środków masowego przekazu;</li> <li>wskazać przykładowe efekty pracy dziennikarzy;</li> <li>odstukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.</li> </ul>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać główne cechy środków masowego przekazu;</li> <li>wskazać główne cechy opinii publicznej;</li> <li>wymienić główne funkcje mediów;</li> <li>podać przykłady mediów społecznościowych;</li> <li>odczytać zaprezentowane w prostej formie wyniki sondażu opinii publicznej;</li> <li>wymienić główne funkcje reklam.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić cel wskazanej kampanii społecznej;</li> <li>wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych;</li> <li>wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej;</li> <li>wskazać w tekście publicystycznym fakty i opinie;</li> <li>wymienić podstawowe formy perswazji i manipulacji stosowane w mediach.</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>dostarczyć środki perswazji lub manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie;</li> <li>wyjaśnić, jaką funkcję pełni opinia publiczna (sondazje opinii publicznej) w państwie demokratycznym;</li> <li>uzasadnić konieczność przeszerzania przez pracowników mediów zasad etyki dziennikarskiej;</li> <li>wskazać przykłady łamania etyki dziennikarskiej;</li> <li>uzasadnić, że dla odbiorcy komunikatów medialnych ważna jest umiejętność oddzielania faktów od opinii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, w jaki sposób można się bronić przed manipulacją stosowaną w reklamach;</li> <li>dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy;</li> <li>zaproponować kampanię reklamową (kampanię społeczną) i wziąć aktywny udział w jej realizacji.</li> </ul>        |
| Podsumowanie i test           |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| VI. Sprawy międzynarodowe     |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 1. Organizacje międzynarodowe | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozwinąć skrót ONZ;</li> <li>rozwinąć skrót NATO;</li> <li>wskazać przykłady działań podejmowanych przez ONZ;</li> <li>podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić główne cele i zadania ONZ;</li> <li>wskazać główne cele i zadania NATO;</li> <li>wyjaśnić, w jaki sposób państwo może prowadzić politykę zagraniczną;</li> <li>wymienić główne organy ONZ.</li> </ul>                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, jaką funkcję pełnią ambasadorzy i konsulowie;</li> <li>wytłumaczyć, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa;</li> <li>określić, kiedy powstały ONZ i NATO;</li> <li>wytłumaczyć, jakie są główne zadania Rady Bezpieczeństwa ONZ;</li> <li>wyjaśnić, jakie są główne cele misji pokojowych ONZ;</li> <li>wymienić przykłady aktywności Polski w ramach ONZ i NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych;</li> <li>wytłumaczyć, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego;</li> <li>wymienić nazwy innych niż ONZ i NATO organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>zaprezentować informacje dotyczące wybranej misji pokojowej, w której wzięły udział oddziały polskiego wojska (cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich);</li> <li>wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.</li> </ul> |

Temat:

dopuszczająca

dostateczna

dobra

bardzo dobra

celująca

Wymagania na poszczególne oceny

Uczeń potrafi:

## 2. Unia Europejska

- określić, w którym roku Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;
- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej;

- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;
- wymienić imiona i nazwiska ojców założycieli zjednoczonej Europy;
- wskazać główne przyuczyny integracji europejskiej;
- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;

- wymienić główne etapy procesu integracji europejskiej;
- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej;
- odszukać najistotniejsze informacje dotyczące życiorysów politycznych ojców założycieli zjednoczonej Europy;
- wyjaśnić, na czym polegały główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;
- podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej;
- wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach i organach Unii Europejskiej;

- wymienić podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej;
- przedstawić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu integracji europejskiej;
- zaprezentować sylwetki Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach i organach Unii Europejskiej;

- przedstawić wybrane problemy lub osiągnięcia Unii Europejskiej;
- zaprezentować wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej (historia, kultura, demografia, ekonomia itp.);
- zaplanować i zorganizować Dzień Europy w szkole.

## 3. Polska w Unii Europejskiej

- podać przykłady praw, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii.

- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej;
- wymienić prawa wynikające z posiadania obywatelstwa Unii Europejskiej;
- podać nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.

- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską, ze szczególnym uwzględnieniem referendum ratyfikacyjnego przeprowadzonego w 2003 r.;
- wskazać przykłady wykorzystania funduszy unijnych w Polsce (najbardziej znane inwestycje lub projekty);
- wyjaśnić, na czym polega funkcjonowanie europejskiego rynku wewnętrznego i jakie korzyści przynosi obywatelom UE.

- przedstawić korzyści i zagrożenia wynikające z integracji Polski z Unią Europejską;
- wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje strefa Schengen;
- przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do strefy Schengen.

- zaprezentować informacje o inwestycjach gminnych finansowanych ze środków unijnych;
- przedstawić wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.